

вещественной» культурной динамики, но и преломляется в динамике внутренней интеллектуальной и духовной, характеризую последнюю в парадигмально-статусных знаковых чертах. Поэтому возможность трансформации идейных мотивов в тоталитарную норму долженствования необходимо отслеживать не столько в «структуре» духа, и даже не в направленности его ориентации, сколько в функциональных определениях и конкретных особенностях осуществления социокультурной динамики. Тоталитарность долженствования возникает там, где нормативная функция той или иной установки (независимо от того, сакральная она или светская, метафизическая или аналитическая) не компенсирована противоположной нормой.

Необходимо иметь в виду, что культурная реальность как таковая является одновременно и сложнее, и проще по сравнению с тем, как она выглядит в различных концептуальных версиях. Важнейшую роль здесь играет то культурно-антропологическое обстоятельство, что, вследствие особенностей социогенеза, западный человек «приучился» идентифицироваться в определениях автономного существования, личностной независимости, индивидуальной свободы, он легко адаптируется в условиях дезорганизованного, децентрализованного, неустойчивого бытия. Более того, такие условия являются для него органичными, ему безразличны идентификационные критерии «соборного» (безответственного) самоопределения. Центр (индивидуальность) - везде, периферия («окружающая среда») - нигде: именно в такой семиотической топологии закреплена европейская идентичность.

АНТРОПОЛОГІЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ ВІТЧИЗНЯНОЇ ФІЛОСОФІЇ

*Сидоренк М.М., Троянський В.А., Буковинський державний медичний
університет (м, Чернівці)*

Процес формування вітчизняної суспільно-політичної і філософської думки розпочався на терені Київської Русі після об'єднання таких територіально-державницьких утворень як трипільська культура, Антська держава та Куявія і Славія.

Становлення національної ментальності включає протофілософський (міфологічний і епічний) та період «Логосу». Специфіка цього процесу полягає у поєднанні загально цивілізаційних та специфічних ознак і тенденцій. Творчий діалог киево-руської міфології й епосу з візантійським християнством визначили ментальність українського народу, істотно вплинули на тип і стиль його філофствування.

Антропологічна спрямованість вітчизняної філософії виразно проглядається як через ідеї християнського світогляду в «Шестидневах Іоанна», «Ізборниках Святослава» 1073, 1076 рр., «Слові про закон і благодать» Іларіона, «Слові до розслабленого» Кирила Туровського, «Повчаннях» В. Мономаха, «Моліннях Даниїла Заточника».

Рельєфніше ця орієнтація виявляється з діяльністю братств, «братських шкіл», загострення соціально-економічних, національних та віросповідних суперечностей після Люблінської (1569 р.) та Брестської (1596 р.) уній.

Пізніше споріднені думки висловлювали представники Києво-Могилянського колегіуму, а згодом - академії.

Філософія представників Києво-Могилянської Академії безпосередньо пов'язана з антропоцентризмом, проникнутим гуманістичною спрямованістю. «Повнотою досконалостей, рівною цілій природі» вважав людину Ф. Прокопович. Не втеча від світу, а активна діяльність людини, боротьба із суспільним злом, вадами, злочинами та печалю, шанування свободи, волі, формування патріотизму вважалися першорядними якостями розумної істоти.

Згідно «хуторянської» філософії в українців не було вдачі насилувати, нівелювати, не було політики, не було холодного вирахування, не було твердості на шляху до визначеної собі мети. Згодом у працях українських революційних демократів І. Я. Франка, Т. Г. Шевченка, П. Мирного., Л. Українки, М. Коцюбинського реально розкриваються соціально-економічні та духовні проблеми українського трударя, намітаються орієнтири звільнення від ярма поневолювачів. Поділяючи ідеї кирило-мефодіївців щодо утисків українців, вони вказували на шляхи до самоствердження, самореалізації.

На рубежі XIX-XX ст. наявні суспільні суперечності в Україні строкато відбилися у творчості С. Подолинського, О. Терлецького, М. Павлика, М. Драгоманова, Б. Грінченка. Дещо пізніше - в історіософії М. Грушевського, філософії права Б. Кістяківського, ідеях В. Вернадського та ін. Як підкреслював Б. Кістяківський, єдність держави з народом завжди є метою і основним прагненням будь-якої народної влади, правової держави.

Зокрема інтегральний націоналізм Д. Донцова будить думку, кличе до аналізу своєрідних його праць: «Модерне москвофільство», «Підстави нашої політики», «Націоналізм», «Московська отрута», «Дух нашої давнини», «Ключ доби» та ін.

Філософія радянської та пострадянської доби неоднозначна, проте, в основному, теж антропологічно спрямована. Підтвердженням цьому є праці представників Інституту філософії ПАН України, кафедр філософії і споріднених з ними кафедр вищих навчальних закладів. Скромним доробком цього гатунку є колективна монографія «Філософські проблеми людинознавства», видана кафедрою суспільних наук та українознавства БДМУ і кафедрою філософії ЧНУ у 2005 році.

Література:

1. *І. В. Огородник, В. В. Огородник. Історія філософської думки в Україні. К.: Вища школа, Знання, 1999. - 543 с.*
2. *Горський В.С. Кислюк К.В. Історія української філософії. - К.: Либідь, 2004. - 486 с*

ОБРАЗ ЛЮДИНИ У ФІЛОСОФИ МОДЕРНУ ТА ПОСТМОДЕРНУ

Скрицька Н. В., Буковинський державний медичний університет (м. Чернівці)

Модерн, що сформувався в новий час (XVII ст.) та проникнув в епоху Просвітництва (XVIII ст.), визначається як самостійна культурна епоха з притаманними для неї образами, стереотипами та культурними уявленнями. Епоха модерну сформувала ідеї автономності та індивідуальної свободи людини, які й для сьогодення вважаються важливими та принциповими.

Слід відзначити, що важливим для формування людських уявлень та цінностей є панування в культурі модерну сцієнтизму, тобто уявлень про науку як домінуючу картину світу. Однак принципи наукового пізнання переносяться на тлумачення людської поведінки, поглядів, цінностей тощо.

До того ж, для епохи модерну властива віра в абсолютизацію розуму та його можливість пояснити світ за допомогою методів природничих наук. Проте, безмежне панування ідеї розуму викликає не лише свободу в знанні, але й відчуття страху та безсилля щодо абсолютного. Модерн був націлений на